

HALJ MEG NULLÁVAL

Hozd ki a legtöbbet
a pénzedből és az életedből

Bill Perkins

A4C
Books

A fordítás alapjául szolgáló mű:
Die With Zero: Getting All You Can from Your Money and Your Life

Copyright © 2020 by William O. Perkins III
Graphics by Charles Denniston. Used by permission.

Published by arrangement with Mariner Books, an imprint of
HarperCollins Publishers.

Fordítás © Lénárt Szabolcs 2023
Lektorálta: Havadi Krisztina
Borítóterv: Mikula Lajos

Magyar kiadás © A4C Books, 2023
1092 Budapest, Bakáts tér 2.
Felelős kiadó: Szijj György
ISBN: 978-615-6088-05-5

A magyar kiadás előszavát Horváth Attila és Tátrai Csaba,
az InwestMentors tulajdonosai, privát bankárok írták.

A könyv megjelenését támogatta:

Minden jog fenntartva. E könyv bármely részét tilos reprodukálni, adatrögzítő
rendszerben tárolni, bármely módon – elektronikus, mechanikus úton vagy
fénymásolatban – közölni a magyar kiadó előzetes engedélye nélkül.

A4C
Books
a4cbooks.hu

*Skye-nak és Brisának
Legyen a létező legteljesebb életetek,
tele kalanddal és szeretettel*

Előszó a magyar kiadáshoz

Pénzügyeink napi szintű kezelése során leginkább olyan fogalmakkal találkozunk, mint a megtakarítás, befektetés, hitel, hozam vagy kamatos kamat. Így nem csoda, hogy a pénzzel kapcsolatos gondolatainkat gyakran ezek a személytelen kifejezések uralják. Részben ennek köszönhető, hogy nehéz felismernünk a pénz valódi értékét. Mondhatjuk úgy is, hogy nem látjuk a fától az erdőt.

17 éve foglalkozunk befektetésekkel, és több ezer befektetővel volt szerencsénk együtt dolgozni ez alatt az idő alatt. Privát bankárként ügyvédhez vagy orvoshoz hasonlóan bizalmi feladatot látunk el. Ügyfeleink, akik megosztják velünk pénzügyi helyzetüket, az életükbe is bepillantást engednek. Így nem csupán számokat látunk a számlaegyenlegeken, hanem élettörténeteket is, amelyekben kiemelkedő szerepet kap a pénz és az általa kínált lehetőségek kihasználása. Örök dilemma ez, ami még a leggazdagabbakat is állandó fejtörés elé állítja.

Számtalanszor tanúi lehettünk már, hogy egyesek úgy kuporgattak össze jelentős vagyonokat egy élet kemény munkájával, hogy állandóan több pihenés, utazás, egy élményekben, örömeinkben gazdagabb élet után vágyódtak. Olyan dolgok után, amiket anyagi helyzetük bőven lehetővé tett volna számukra.

Aki minden erejét és idegszálát vagyona gyarapítására és befektetéseinek kezelésére fordítja, könnyen megfeledkezhet arról, hogy mi is a

valódi célja és az értelme az egésznek. A drámai önellentmondást kiválóan fogalmazza meg Charlie Munger, a világ egyik legsikeresebb befektetője: *„Ha az életben csak annyit érsz el, hogy kis papírdarabkákat vásárolva meggazdagszol, az egy elhibázott élet. Az élet több annál, mint éles elmével vagyont felhalmozni.”*

Közhelyszámba menő bölcsesség, hogy az idő pénz. Ahogy az is, az idő egyenlő az életünkkel. Ebből viszont az is következik, hogy az, ahogy a pénzügyeinkkel bánunk, sok tekintetben arról árulkodik, hogyan bánunk az életünkkel. Gondoljunk csak bele: kiérdemelheti-e bárki a pénzügyileg sikeres vagy épp a gazdag titulust, ha közben nem él elégedett és boldog életet?

Privát bankárként túlmutat a feladatunkon, hogy életvezetési tanácsokkal lássunk el bárkit is. Ez a könyv viszont megosztja velünk a legfontosabb gondolatokat, amelyeket pénzünk optimális felhasználásához érdemes észben tartanunk. Nem fogja megmondani azt, hogyan éljünk, de elindíthat a boldogabb és teljesebb élethez vezető úton. Címében a halál szerepel, ám valójában épp az ellenkezőjéről, a nagybetűs életről szól.

Jó olvasást a könyvhöz, és kívánjuk, hogy ne csupán gazdag, hanem teljes életet is éljen!

Horváth Attila és Tátrai Csaba
tulajdonos, privát bankár
InwestMentors

Tartalomjegyzék

A szerző jegyzete	11
1 Optimalizáld az életed!	13
2 Fektess élményekbe!	29
3 Miért nullával halj meg?	47
4 Hogyan költsd el a pénzed (Anélkül, hogy már halálod előtt ténylegesen elérned a nullát)	67
5 Mi lesz a gyerekekkel?	81
6 Egyensúlyozd ki az életed	105
7 Oszd az életed időablakokra!	133
8 Tudd, mikor van a csúc	145
9 Légy merész – ne bolond	171
Következtetés: lehetetlen feladat, méltó cél	183
Köszönetnyilvánítás	185
Függelék: Mi ez az új app, amiről folyton beszélek?	191
Jegyzetek	197
Ábrák forrásai	207
Tárgymutató	209

A szerző jegyzete

Té is ismered talán Ezópusz klasszikus meséjét a hangyáról és a tücsökről: a szorgalmas hangya végigdolgozta a nyarat, hogy élelmet gyűjtsön a télre, míg a gondtalan tücsök egész nyáron csak játszott és játszott. Amikor beköszöntött a tél, a hangya gond nélkül elvult, a tücsök azonban szorult helyzetbe került. Mi a mese tanulsága? A munkának és a játéknak egyaránt megvan az ideje.

Nagyszerű tanulság. *Amikor jut el a hangya oda, hogy játsszon?*

Az egész könyvem erről szól. Azt tudjuk, hogy mi történik a tücsökkel – éheznek –, de mi lesz a hangyával? Amennyiben a rövidke életet végiggürcöli, mikor fog szórakozni? Mindannyiunknak túl kell élnünk, ám a túlélésnél mindannyian többre vágyunk: *igazi életet* akarunk élni.

Pontosan ez áll mondanivalóm középpontjában: a boldogulás, nem a puszta túlélés. Ez a könyv *nem* a pénz gyarapításáról szól – hanem arról, hogy teljessé tedd az *életed*.

Évek óta foglalkoztatnak ezek a gondolatok, és vitázok róluk a barátaimmal meg a kollégáimmal, most pedig szeretném őket veled is megosztani. Nem minden kérdésre tudom a választ, ám azt biztosan állíthatom, hogy amiről itt olvashatsz, gazdagítani fogja az *életed*.

Nem vagyok minősített pénzügyi vagy befektetési tanácsadó. Egyszerűen olyasvalaki vagyok, aki a lehető legteljesebben akarja élni az életét, és neked is ezt kívánom.

Hiszem, hogy mindenki ilyen életre vágyik – ám reálisan nézve nem mindenki kaphatja meg. És hogy őszinte legyek: ha hónapról hónapra élsz, lehet, hogy hasznodra válik ugyan a könyv, de közel sem annyira, mint annak, akinek elég pénze, egészsége és szabad ideje van ahhoz, hogy szabadon eldönthesse, miként tudja ezeket az erőforrásokat a lehető legjobban hasznosítani.

Olvass hát tovább! Remélem, ha másra nem is, de arra mindenképpen jó lesz, hogy átgondold és újraértékeld az életről alkotott alapvető elképzeléseidet.

Bill Perkins
2019 nyara

1

OPTIMALIZÁLD AZ ÉLETED!

1. számú szabály:

Maxold ki a pozitív élelményeidet!

Erin és férje, John sikeres ügyvédek voltak három kisgyermekkel, amikor 2008 októberében Johnnál világossejtes szarkómát diagnosztizáltak, ami a test lágyszöveteinek ritka és gyorsan terjedő daganatos megbetegedése. „Senki sem gondolta, hogy egy 35 éves, egészséges embernek baseball-labda nagyságú daganata lehet – emlékszik vissza Erin. Senki sem gyanakodott hát rákra, amíg a daganat át nem terjedt John hátára és lábszárcsontjaira. – Egészen addig nem is sejtettük, hogy milyen súlyos az állapota, amíg meg nem röntgenezték, a röntgenkép pedig úgy világított, mint egy karácsonyfa” – meséli Erin. A baljóslatú diagnózis megrémítette és letaglózta. És mivel John túl beteg volt ahhoz, hogy dolgozzon, a családról való fizikai és anyagi gondoskodás minden terhe rá hárult. Túl sok volt ez egy embernek.

Gyerekkorunk óta barátok voltunk Erinnel, ezért minden tőlem telhetőt meg akartam tenni, hogy enyhítsem a helyzetét. „Hagyd abba a

munkát – javasoltam neki –, és legyetek együtt családként, amíg John még megteheti.” Anyagi segítséget is felajánlottam neki.

Kiderült, hogy nyitott kapukat döngöttek: Erin már elgondolkodott azon, hogy abbahagyja a munkát, s arra koncentrál, ami igazán számít. És így is tett. Így aztán a házaspár iowai otthonában, John kezelése között egymás társaságának egyszerű örömeit élvezte: sétáltak a parkban, filmet néztek, videojátékokat játszottak, és együtt mentek a gyerekekért iskola után.

Novemberben, amikor a helyi orvosok már minden tőlük telhetőt megtettek, sajnos eredmény nélkül, Erin rábukkant egy klinikai kísérletre Bostonban, ahová aztán Johnnal többször is elutaztak, hogy a férfi kísérleti kezelést kapjon. Szabad idejükben, amíg John még tudott járni, bebarangolták a város történelmi túsáit. Hamarosan azonban minden reményük elszállt, és egy nap John összeomlott a gondolattól, hogy mi mindenről fog lemaradni – nem láthatja felnőni a gyermekeit, és nem öregedhet meg együtt Erinrel.

John 2009 januárjában halt meg, mindössze három hónappal a diagnózis felállítása után. Amikor Erin visszagondol erre az időszakra, a trauma és a szenvedés jut eszébe, de örül, hogy otthagya a munkáját, hogy John mellett lehessen.

Ilyen körülmények között a legtöbben ugyanezt cselekedték volna. A halál felébreszti az embereket, és minél közelebb kerülünk hozzá, annál éberebbek és tudatosabbak leszünk. Amikor közeleg a vég, hirtelen elkezdünk gondolkodni: *Mi a fenét csinálok? Miért vártam ilyen sokáig?* Az emberek többsége egészen addig úgy éli az életét, mintha az időnk végtelen lenne.

Ez a fajta viselkedés részben racionális. Ostobaság lenne minden napot úgy élni, mintha az lenne az utolsó: nem vennéd a fáradságot, hogy dolgozz, vagy tanulj egy vizsgára, vagy elmenj a fogorvoshoz. Bizonyos mértékig van tehát értelme késleltetni a kielégülést, mert ez hosszú távon kifizetődő. Ám a szomorú igazság az, hogy túl sokan túl sokáig, egyesek pedig végtelenül sokáig halogatják a kielégülést. Addig halogatják azt, amit szeretnének átélni, amíg túl késő nem lesz, és olyan élményekre spórolnak, amelyeket soha nem fognak élvezni. Úgy élni,

mintha az életünk végtelen lenne, a hosszú távú gondolkodás ellentéte: szörnyen rövidlátó mentalitás.

Erin és John története nyilvánvalóan szélsőséges példa. Az előrehaladott világossejtes szarkóma ritka, és a házaspár sokkal durvábban szembesült a halállal, mint a legtöbb ember. Mégis, a kihívás, ami elé a helyzetük állította őket, mindenki számára ugyanaz: az idő múlásával jellemzően mindenkinek romlik az egészségi állapota, és előbb-utóbb mind meghalunk, így mindannyiunknak választ kell adnunk a kérdésre: Hogyan hozzuk ki a legtöbbet a földön töltött véges időnkből?

Így megfogalmazva fennkölt, filozófiai kérdésnek hangzik ez – ám én másként gondolok rá. Mérnöknek tanultam, és elemzési képességeimre támaszkodva szereztem a vagyonomat, így a kérdést optimalizálási problémának tekintem: hogyan lehet minimális veszteség mellett megvalósítani a maximális beteljesedést.

Egy mindenkit érintő probléma

Ennek a kérdésnek valamilyen változatával mindannyian szembesülünk. Természetesen a pénzösszegek személyenként – és gyakran drámai mértékben – eltérőek, de az alapkérdés mindannyiunk számára ugyanaz: hogyan osszuk be életenergiánkat a lehető legjobban, mielőtt meghalnánk?

Sok éve gondolkodom ezen a kérdésen, kezdve onnan, amikor a keresetem még a megélhetéshez is alig volt elég, és idővel számos észszerűnek tűnő irányelvet sikerült megfogalmaznom. Ezek a gondolatok adják e könyv alapját. Egyes élményeket például csak bizonyos időpontokban lehet élvezni: a legtöbben nem vízisíelhetnek a kilencvenes éveikben. Egy másik ilyen irányelv: bár mindannyiunkban benne rejlik a potenciál, hogy a jövőben több pénzt keressünk, soha nem mehetünk vissza az időben, és nem nyerhetjük vissza a már elmúlt időt. Nincs értelme tehát a pénzünk elherdálásától való félelmünkben elmulasztani a lehetőségeinket. Sokkal inkább azon kellene aggódnunk, hogy elveszítgetjük az életünket.

Nagy híve vagyok ezeknek a gondolatoknak, és minden lehetőséget megragadok, hogy hirdessem őket. Akár egy 25 éves fiatalról van szó, aki fél álmai karrierjének megvalósításától, és helyette beéri egy biztonságos, de lélekölő munkával, akár egy 60 éves multimilliomosról, aki hosszú órákat dolgozik, hogy még több pénzt tegyen félre a nyugdíjas éveire ahelyett, hogy élvezné a már felhalmozott vagyonát, utálok azzal szembesülni, hogy emberek elpazarolják az erőforrásaikat, és halogtatják az élet teljes megélését – és ezt közlöm is velük. Amennyire csak tudom, magam is gyakorlom, amit prédikálok. Igaz, néha olyan vagyok, mint a kövér fociedző a pálya szélén, aki saját tanácsait sem tudja megfogadni. De amikor ezen kapom magam, változtatok a dolgaimon – néhány ilyenről később olvashatsz majd ebben a könyvben. Egyikünk sem tökéletes, de minden tőlem telhetőt megteszek, hogy szavaimat tettek kövessék.

Mind egyformák vagyunk, mind mások vagyunk

A teljes életnek sok formája van. Én például szeretek utazni, és imádom a póktert, ezért rengeteget utazom, néha azért, hogy pókerversenyeken induljak. Ez azt jelenti, hogy a megtakarításaim jelentős részét minden évben utazásra és pókerre költöm. Ne érts félre: nem akarom azt sugallni, hogy mindenki utazásra, pláne nem pókerre költse a megtakarításait. Pusztán annyit mondom, hogy te magad döntsd el, mi tesz téged boldoggá, és aztán az általad választott élményekre költsd a pénzed.

Az élvezetet nyújtó élmények természetesen egyénenként változnak; egyesek aktívak és kalandvágyóak, mások inkább otthonuk közelében érzik jól magukat. Van, akinek nagy örömet okoz, ha saját magára, családjára vagy a barátaira költ, míg mások inkább a náluk kevésbé szerencsésebbekre fordítják idejüket és pénzüket. És a különféle élményeket nyilván egyszerre is élvezhetjük. Bármennyire szeretek is utazni, az időmet és a pénzemet is szívesen fordítom a számomra fontos ügyek előmozdítására, legyen az a banki mentőcsomagok elleni tiltakozás vagy az amerikai Virgin-szigeteken élő szomszédaim hurrikánkárainak enyhí-

tése. Tehát semmiképpen sem azt akarom sugallni, hogy egyes élmények másoknál jobbak lennének; a lényeg, hogy tudatosan és céltudatosan válaszd meg saját élményeidet ahelyett, hogy robotpilóta módban élnéd az életed, ahogyan túl sokan teszik azt.

Persze ez sokkal bonyolultabb annál, mint hogy tudd, mi tesz téged boldoggá, és minden pillanatban ezekre az élményekre költsd a pénzed. Ez azért van, mert életünk folyamán változó mértékben vagyunk képesek a különböző élményeket élvezni. Gondolj csak bele: ha a szüleid kisgyerekkorodban elvittek egy olaszországi túrára, mennyi hasznod származott ebből a drága nyaralásból, azon kívül persze, hogy esetleg egy életre megszeretted a fagyaltot? Vagy gondolj a másik végletre: mit gondolsz, mennyire fogod kilencvenéves korodban élvezni a római Spanyol lépcső megmászását – feltéve, hogy még akkor is életben leszel, és egyáltalán képes leszel lépcsőzni? Ahogy egy gazdasági magazinban megjelent cikk címe fogalmazott: „Mit ér a gazdagság egészség nélkül?”

Más szóval ahhoz, hogy a legtöbbet hozd ki az időből és a pénzből, az időzítés is számít. Ahhoz tehát, hogy minél teljesebb legyen az életed, fontos, hogy minden egyes élményt a megfelelő életkorban élj meg. És ez attól függetlenül igaz, hogy neked mi nyújt élvezetet, vagy mennyi pénzed van. Bár a beteljesedés mértéke mindenkinél eltérő lesz – a viszonylag kevés szabadon elkölthető jövedelemmel rendelkezők például jellemzően alacsonyabb szintű beteljesedést érnek el, a természetükből fakadóan boldog emberek pedig általában magasabbat –, mindannyiunknak megfelelően kell időzítenuink az élményeinket. Az élmények nyújtotta beteljesedés kimaxolásával teheted teljessé az életed – ehhez meg kell tervezned, hogy mire fordítod az idődet, és mire költöd el a pénzedet, hogy a rendelkezésedre álló erőforrások engedte legmagasabb csúcokat érj el. Azzal, hogy te magad hozod meg ezeket a kulcsfontosságú döntéseket, kezvedbe veszed az életedet.

A tiszteletbeli milliárdos

Néhány barátom „tiszteletbeli milliárdosnak” hív, ami pontosan azt jelenti, amire gondolsz: valójában nem vagyok milliárdos, de milliárdos módjára költekezem.

A valóságban azonban a legtöbb milliárdos nem költi el az élete során a vagyonát. Van egy határ, aminél többet még a legpazarlóbb ízlésű emberek sem tudnak magukra költeni, ezért az ultragazdagok hajlamosak sok pénzt eladományozni. Ennek ellenére a 2000 leggazdagabb amerikai háztartás (többségében idős emberek) együttesen évente teljes vagyonuk mindössze 1 százalékát adományozza el – ilyen arány mellett pedig kép telenség halálukig teljes egészében felhasználni hatalmas vagyonukat. Nem csak a fukar ultragazdagokról beszélek. A leggazdagabb háztartások között találhatóak napjaink legbőkezűbb filantrópjai is – mint például Bill Gates, Warren Buffett és Michael Bloomberg, akik mindannyian megfogadták, hogy teljes vagyonukat eladományozzák. Még ezeknek a kivételes emberbarátoknak is nehézséget okoz elég gyorsan elkölteni milliárdjait. Ez részben azért van, mert akkora vagyont halmoztak fel, hogy pénzük évről évre nagyobb mértékben gyarapszik, mint amennyit átgondoltan és felelősségteljesen el tudnának adományozni. Gates például 2010 óta közel megduplázta vagyonát – dacára annak, hogy a betegségek és a szegénység elleni küzdelemnek szentelte magát. Bár nem szívesen piszkálok valakit, aki ennyi jót tesz a világban, nem tudom megállni, hogy ne gondoljak arra, hogy vajon mennyivel többre lenne képes Gates hatalmas vagyona, ha most azonnal sikerülne munkára fogni azt!

Gatesben legalább volt annyi bölcsesség és előrelátás, hogy már elég fiatal korában felhagyott azzal, hogy a pénzért dolgozzon, és elkezdje nagyban költeni azt. Bántóan sok gazdag, sikeres ember képtelen ezt megtenni. És még Gatesnek is hamarabb vissza kellett volna vonulnia, még mielőtt a többszörösét halmozta volna fel annak, amit egy élet alatt el tud költeni. Az élet nem egy lövöldözős videojáték – az életben felhalmozott pénzért nem jár pluszpont –, sokan mégis akként tekintenek rá. Csak hajtják a pénzt szüntelen, és próbálnak minél nagyobb vagyont

gyűjteni, miközben nem is gondolkodnak arra, hogy abból hozzák ki a legtöbbet, amit a vagyonuk számukra nyújtani képes – beleértve azt is, amit a jelenben tudnának juttatni a gyermekeiknek, barátaiknak és a társadalomnak (nem pedig megvárni, amíg meghalnak).

Egy sorsfordító beszélgetés

Nem mindig gondolkodtam így, a főiskola utáni első munkahelyemen például még biztosan nem. Az Iowai Egyetemen fociztam, és villamosmérnöki szakon végeztem. Bár szerettem a mérnöki munkát, és a mai napig megvan bennem az optimalizáló gondolkodásmód, már amikor a toborzók eljöttek az egyetemre, akkor is kizártnak tartottam, hogy a tipikus mérnöki karrierutat kövessem. Ha egy olyan vállalatnál helyezkednék el, mint mondjuk az IBM, éveken át dolgozhatnék egy chip alrészének egy alrészén, hogy lehetőséget kapjak az érdemi mérnöki munkára. Ez nem tűnt izgalmasnak. A merev időbeosztás – és az évi csak néhány hét szabadság – útjában állt volna mindannak, amit csinálni szerettem volna. Tény és való: fiatal voltam, és el voltam telve önmagamtól. Ám abban biztos voltam, hogy ennél valami sokkal jobb is kínálkozik számomra.

A *Tözsdecápák* című film főiskolás koromban jött ki. Ma a legtöbben már nevetnek ezen a filmen: kigúnyoljuk a lenyalt hajú Michael Douglas karakterét, Gordon Gekkot, aki azt mondta nekünk, hogy „a kapzsiság, jobb szó híján, egy jó dolog”. Mindannyian tudjuk, hová juttatta országunkat ez a fajta féktelen kapitalizmus. Ám akkoriban a film által ábrázolt luxus és szabados életmód nagyon tetszett nekem. Úgy éreztem, hogy a pénzügyi iparág biztosítaná nekem azt a fajta szabadságot, amire vágytam.

Így hát munkát vállaltam a New York-i Árutözsden. A beosztásom „irodista” volt – olyan kisegítő személyzet, akinek a feladatai közé tartozott az is, hogy szendvicseket csempésszek a főnökeimnek a kereskedési parkettre. A pénzügyi iparágban ez azzal volt egyenértékű, mintha Hollywoodban a postázóban dolgoznék.

A kezdőfizetésem ebben a munkakörben évi 16 000 dollárra rúgott – ami New Yorkban még az 1990-es évek elején sem volt elég a megélhetéshez –, ezért hazaköltöztem anyámhoz a New Jersey állambeli Orange-ba. Amikor előléptettek „vezető irodistának”, és már 18 000 dollárt kerestem, be tudtam költözni Manhattan Upper West Side részére, ahol közösen béreltünk valakivel egy garzonlakást. A szobatársammal egy hevenyészett válaszfalat húztunk fel, amivel egy pizzasütő méretű hálószoba-féleséghez jutottam. Akkoriban olyan kevés volt a szabadon elkölthető jövedelmem, hogy ha nem vettem meg a havi metróbérletet, akkor bajba kerültem, mert nem engedhettem meg magamnak, hogy napi szinten metrójegyet vásároljak. Amikor moziba vittem a partnere-met, levert a víz, ha pattogatott kukoricát rendelt. Nem vicc.

Elkezdtem hát éjszakánként a főnököm limuzinját vezetni, hogy plusz pénzt keressek. És szuper takarékos lettem, megpróbáltam annyit félretenni, amennyit csak tudtam. Az egyetlen nálam is takarékosabb ismerősöm Tony barátom volt, aki egy tál pattogatott kukoricából kiválogatta a ki nem pattogott szemeket, majd betette őket a hűtőbe, hogy visszanyerje a nedvességtartalmukat, s így újra felhasználhassa azokat.

Büszke voltam a takarékoságomra, és mérhetetlen elégedettséggel töltött el, hogy ilyen kevés jövedelemből is sikerült pénzt megtakarítanom. Aztán egy nap beszélgettem a főnökömmel, Joe Farrell-lel, a cég egyik tulajdonosával, és valahogy szóba kerültek a megtakarításaim. Elmondtam neki, hogy mennyit tettem félre – azt hiszem, akkoriban már úgy 1000 dollár körül jártam –, mert azt hittem, csodálni fogja a pénzkezelési képességeimet. Húha, mekkorát tévedtem! Emlékezetes válasza így hangzott:

„Kib...tt idióta vagy? Ebből spórolni?”

Úgy ért, mint egy arcucsapás. Így folytatta: „Azért jöttél ide, hogy *milliókat* keress. A keresőképességed javulni fog! Azt hiszed, hogy életed hátralévő részében csak évi 18 ezret fogsz keresni?”

Igaza volt. Nem azért vállaltam munkát a Wall Streeten, hogy ilyen keveset keressek, és az elkövetkező években szinte biztosan többet fogok hazavinni. Miért kellene tehát szerény jövedelmemnek ezt a néhány százalékát félretennem a jövőre? Inkább élvezzem most azt a vacak 1000 dollárt!

Sorsfordító pillanat volt – egyszerűen felnyitotta a szememet, és elkezdtem másként gondolni arra, hogy miként lehet egyensúlyt teremteni a bevételek és a kiadások között. Akkor még nem tudtam, de amiről Joe Farrell beszélt, az valójában elég régi elgondolás a pénzügyekben és a számvitelben. Úgy hívják, hogy *a fogyasztás kisimítása*. A jövedelmünk hónapról hónapra vagy évről évre változik, de ez nem jelenti azt, hogy a kiadásainknak is követniük kellene ezeket az ingadozásokat – jobban járunk, ha kisimítjuk e különbségeket. Ehhez alapvetően át kell csoportosítanunk a pénzt a bőségebb évekből az ínségebbekbe. Ez a megtakarítás egyik felhasználási módja. Én azonban teljesen fordítva használtam a megtakarításomat – az éhező fiatalabb énemtől vettem el pénzt, hogy a jövőbeli gazdagabb énemnek adjam! Nem csoda, hogy Joe idiótának nevezett.

Ezt olvasva ma talán azt mondd: Oké, a fogyasztás kisimítása elméletben észszerű, de honnan tudhatod, hogy a jövőben sokkal gazdagabb leszel, mint akkor voltál? Nem minden irodistából lesz sikeres kereskedő, mint ahogyan nem minden hollywoodi postázóból lesz stúdiómogul. Jogos kérdés, és készséggel elismerem, sok mindennek kellett jól alakulnia ahhoz, hogy eljussak oda, ahol ma tartok. Tény és való, nem tudtam előre megjósolni a jövőbeli jövedelem *nagyságát*. De a helyzet a következő: jól tettem, hogy bíztam a jövedelem jövőbeli alakulásának *irányában*. Nem tudhattam, hogy milliókat fogok keresni, de abban biztos lehettem, hogy évi 18 000 dollárnál többet fogok zsebre tenni! Ami azt illeti, ha pincérkedtem volna, akkor is többet kerestem volna.

A pénzed vagy az életed

Nagyjából ekkoriban került a kezembe egy fontos és nagy hatású könyv: Vicki Robin és Joe Dominguez közös munkája, a *Your Money or Your Life* (A pénzed vagy az életed). Ez a könyv, amelyet azóta többször is újraolvastam – és amely mintegy 25 év múltán az olvasók új nemzedéke, köztük a FIRE-mozgalom („financial independence, retire early”, azaz pénzügyi függetlenség, korai nyugdíj) hívei körében is változatlan

népszerűségnek örvend –, teljesen megváltoztatta az időm és az életem értékével kapcsolatos gondolkodásmódomat: olvasása közben rádöbentem, hogy értékes órákat pazarolok el az életemből.

Hogy miként? A könyv szerint a pénzed életenergiát képvisel. Az *életenergiád* azon órák összessége, amelyeket életedben arra fordítasz, hogy valamit csinálj – és amikor dolgozol, ebből a véges életenergiából költesz. Így a munkáddal megkeresett minden dollár azt az életenergiát jelenti, amit a megszerzésére fordítottál. Ez attól függetlenül igaz, hogy a munkáddal sokat vagy keveset keresel. Így ha csak 8 dollárt is keresel óránként, akkor annak a 8 dollárnak az elköltése azt jelenti, hogy egy-órányi életenergiádat költöd el. Ez az egyszerű gondolat nagy hatással volt rám, sokkal jobban megérintett, mint a régi közhely, hogy az idő pénz. Elkezdtem úgy gondolkodni, hogy *elveszed az életenergiámat, és egy darab papírt adsz nekem!* Olyan volt, mint a *Mátrix* végén, amikor Neo fel-alá sétál, ráeszmélve, hogy valójában milyen a világ. Így voltam én is a könyv elolvasása után: elkezdtem számolgatni, hogy hány órára van szükségem az egyes cuccok megvásárlásához. Megláttam egy szép inget, fejben matekoltam, és azt gondoltam: *Nem, nem vehetsz rá, hogy két órát dolgozzak csak azért, hogy megvehessem ezt az inget!*

Számos más gondolat is megmaradt bennem a könyvből, de most csak azt az egyet osztom meg veled, amelyik az itt leírtak szempontjából a leglényegesebb: a nagyobb fizetés nem szükségszerűen jelent magasabb tényleges órabért. Egy évi 40 000 dollárt kereső ember akár többet is kereshet óránként, mint egy évi 70 000 dolláros jövedelemmel rendelkező társa. Hogyan lehetséges ez? Megint csak az életenergiáról van szó. Ha a 70 000 dolláros állás több életenergiát követel – a városba való hosszú ingázás idő-költsége, a magas státuszú munkához szükséges ruházat költségei és persze a plusz órák, amiket magába a munkába kell fektetni –, akkor a magasabb fizetésű ember a végén gyakran szegényebb lesz. Ennek a vélhetően jól keresőnek kevesebb ideje marad arra is, hogy élvezze a pénzt, amiért megdolgozott. Amikor tehát állásokat hasonlítgatsz össze, ezekkel a rejtett, de lényeges költségekkel is ténylegesen számolnod kell.

Számomra a sütik jelentik a jó analógiát. A térdeim közötti porcok érdekében és más egészségügyi okokból szeretek egy bizonyos testsúlyt

tartani, így amikor ránézek egy sütire, átváltom azt a futópadon töltendő időre. Néha, amikor meglátok egy jól kinéző sütit, beleharapok, hogy lássam, mennyire ízlik, majd aztán felteszem magamnak a kérdést: *megéri-e megenni ezt a sütit a futópadon töltendő plusz egy óra edzésért?* A válasz nem mindig nem (általában igen), de akárhogy is, ez sohasem egy meggondolatlan döntés. Az ilyenfajta számítások – akár pénzzel és idővel, akár étellel és testmozgással kapcsolatban – segítenek megfontoltabbá válni a döntéseinkben, ami végső soron azt jelenti, hogy jobb döntéseket hozunk, mint ha hirtelen felindulásból vagy megszokásból cselekednénk.

Nem azt akarom mondani, hogy minden munka – vagy minden edzés – idővesztés. Minden bizonnyal te is élvezed a munkád egyes aspektusait; sőt, talán még akkor is szívesen csinálnád, ha nem kapnál érte fizetést. Ám a legtöbb ember esetén ez a munkájuk legkisebb része: ha nem a pénzért kellene dolgoznunk, a legtöbben találnánk más dolgokat, amikkel sokkal szívesebben töltenénk az időnket. Saint-Barthélemy szigetén, amely az egyik kedvenc helyem a világon, a nap közepén minden bolt bezár két órára, hogy mindenki lóghasson a barátaival, és szép nyugodtan elfogyaszthasson egy hosszú ebédet. Sokkal jobb egyensúly ez a munka és a magánélet között, mint amihez a legtöbben hozzászoktunk.

Életed az élményeid összessége

És ez a megállapítás is a *Your Money or Your Life* szellemiségét tükrözi. A könyv szerzői mindenekfelett arra ösztönöznek bennünket, hogy ne áldozzuk fel életünket a pénzért; azt szeretnék, hogy ne legyünk a munkánk és a javaink rabszolgái. Mit javasolnak, hogyan érjük el ezt a pénzügyi szabadságot? Az általuk kijelölt út a takarékoság – éljünk visszafogottan, és akkor nincs szükségünk olyan sok pénzre. Számomra azonban nem ez a legfontosabb tanulsága sorsfordító könyvüknek, és nem ez az, amit javaslok neked.

Őszintén hiszek ellenben az élmények értékében. Az élményeknek nem kell sok pénzbe kerülniük, sőt akár ingyenesek is lehetnek, ám a

valamirevaló élményekért azért jellemzően fizetni kell. A felejtethetlen utazás, a koncertjegyek, egy vállalkozói álom megvalósítása vagy egy új hobbi gyakorlása – az ilyen élményekért mindig fizetni kell, időnként nagyon is sokat. Számomra olyan pénz ez, amit érdemes elkölteni. Számos pszichológiai kutatás kimutatta, hogy az élményekre költött pénz nagyobb boldogságot okoz, mint a *vagyontárgyakra* kiadott. Az elején izgalmasnak tűnő, ám gyorsan vonzerejüket veszítő anyagi javakkal ellentétben az élmények az idő múlásával igenis felértékelődnek: azt szoktam mondani, hogy *emlékosztalékot* fizetnek. (A következő fejezetben hosszabban olvashatsz majd erről.) Ha úgy élsz kevés pénzből, hogy többet is megengedhetnél magadnak, megfosztod magad ezektől az élményektől, és a szükségesnél jobban bekorlátozod a világot.

Életed tehát az élményeid összessége. De hogyan maximalizálhatod élményeid értékét, hogy a lehető legtöbbet hozd ki egyetlen életedből? Vagy, ahogyan a fejezet egy korábbi részében fogalmaztam: hogyan tudod a lehető legjobban felhasználni az életenergiádat, mielőtt meghalnál?

Ez a könyv a válaszom erre a kérdésre.

Miért írtam ezt a könyvet?

Könyvem egy alkalmazásként indult. Biztos voltam benne, hogy léteznie kell az életenergia-felhasználás egy optimális módjának, miként abban is, hogy a legtöbben szuboptimálisan teszik ezt. Ennek részben a matek bonyolultsága az oka: az embereknek nehézséget okoz a nagy mennyiségű, több változót tartalmazó adatok feldolgozása, és amikor túlterheltek vagyunk, robotpilóta módra kapcsolunk, így pedig az eredmény jócskán elmarad az optimálistól. A számítógépek sokkal jobbak az ilyen jellegű problémák megoldásában. Ezért arra jutottam, készítek egy olyan applikációt, amely segít az embereknek optimalizálni az életüket, vagy legalábbis olyan közel kerülni az optimálishoz, amennyire arra egy ember és egy számítógép észszerűen képes.

Majd néhány évvel ezelőtt beszélgettem az orvosommal – egy olyan Los Angeles-i doktossal, aki alapvetően arra törekszik, hogy örökké

életben tartson. Chris Rennának hívják, és egy LifeSpan nevű klinikán dolgozik, ahol mindenre kiterjedő szűrővizsgálatokat végeznek annak érdekében, hogy a problémákat időben észrevegyék. Hamarabb észelve az egészségügyi gondokat nemcsak nagyobb eséllyel kerülöd el a bajt, hanem egészségesebb életet is élhetsz. Ha például valami tönkremegy, és el tudod kerülni, hogy még jobban tönkremenjen, javul az életminőséged. Így Chris mindenféle kérdéseket szegezett nekem, hogy idejében felismerje az esetleges problémákat. Olyanokat, mint például: „Alszol napi hét órát?” „Milyen a szexuális életed?” „Vannak vizelési problémáid?” Mindent, amit csak el tudsz képzelni. Aztán a pszichológiai vizsgálat részeként feltett egy kérdést az anyagi stresszről: „Félsz attól, hogy elfogy a pénzed?”

Ezt feleltem: „*Remélem*, hogy elfogy a pénzem!”

Értetlenül nézett rám. Így hát belekezdtem a szokásos dumámba arról, hogy élményekkel teli életet akarok, és hogyha meghalok, vagy bizonyos élményekhez már túl öreg leszek, akkor nem fogom tudni felhasználni a pénzemem, ezért arra kell törekednem, hogy nullával haljak meg.

Mint mondta, még soha senki nem válaszolt így a kérdésre. Bár a páciensei jellemzően jómódúak, sokan mégis attól tartanak, hogy elfogy a pénzüik. Közöltem vele, hogy egy olyan alkalmazáson dolgozom, ami ebben a problémában segít az embereknek, mire ő azt mondta: „Nem, könyvet kell írnod. Menj, és mondd el az egész sztorit – fejtsd ki az elképzeléseidet, és ne csak az alkalmazás felhasználóinak. És ezt most kell elkezdened.” Még néhány bérírónak is bemutatott!

Ám a könyv, amit a kezekben tartasz, nem egészen az, amire Dr. Renna gondolt. Kiderült, hogy ami őt a leginkább izgatta – az újszerű ötlet, hogy miért kellene nullával meghalni –, az sok embert el is riasztott. Nyilvánvalóan nem csak a gazdag emberek tartanak attól, hogy elfogy a pénzüik: ezt a félelmet hallottam újra és újra mindenkitől, akinek elmondtam az ötleteimet. Pontosan ezért e könyvben alaposan foglalkozom majd ezzel a félelemmel. Elvégre senki sem próbálna meg nullával meghalni, ha attól tartana, hogy még halála *előtt* elfogy a pénze.

Szeretném egyértelművé tenni, hogy nem minden pénzzel kapcsolatos félelem egyforma. Egyesek félelmei irracionálisak: temérdek vagyó-

nuk van, így ha jól terveznek, nem kell aggódniuk amiatt, hogy elfogy a pénzük. Ezeknek az embereknek írok – azoknak, akik túl sokat tesznek félre a saját javukra. De amerikaiak milliói és világszerte emberek milliárdjai számára a pénz elfogyásától való rettegés több mint egyszerű félelem. Sajnos a legszegényebbek ebben a cipőben járnak: ha kevés a szabadon felhasználható jövedelmed, vagy egyáltalán nincs, akkor definíció szerint nagyon kevés választási lehetőség van, hogy miként költsd a pénzed, ily módon teljesen logikus, hogy a túlélésre koncentráj. A rászorulóknak egyszerűen nem adatik meg az a luxus, hogy megpróbálják megtalálni az optimális egyensúlyt a munka és a szórakozás, vagy a jelenbeni költés és a jövőbe való befektetés között. A szegénységben élők a sanyarú körülményeik adta korlátokon belül valószínűleg már most is minden tőlük telhetőt megtesznek azért, hogy a lehető legtöbbet hozzák ki a pénzükből és az életükből.

A pénz elfogyásától való félelem a szertelen költekezők esetében is indokolt: ők azok, akik *valóban* túl sokat költenek túl hamar, tehát *van* mitől tartaniuk! Szeretném a tücsök és a hangya meséjét a feje tetejére állítani, hogy rávilágítsak: a kielégülés szélsőséges elhalasztása a kielégülés elmaradását eredményezi – ugyanakkor azzal is tisztában vagyok, hogy sokan sajnos túlságosan is a tücsökkel azonosulnak.

Ez a könyv bizonyos mértékben mindkét oldalnak szól. Akár Költekező Karcsi vagy, aki olyan jövőbeli élményekről mond le, amelyekről nem is tudja, hogy vágyik rájuk, akár Fogtechnikus Feri, aki még mindig az általa gyűlölt munkát végzi csak azért, hogy pénzt gyűjtsön a soha meg nem tapasztalandó élményekre, az optimálistól eltérő módon élsz. Könyvem mindazonáltal sokkal inkább arról szól, hogy a hangyát a tücsök felé terelje, mintsem fordítva.

Sokféleképpen el lehet térni az optimumtól, de csak egyféleképpen lehet tökéletesen optimálisan viselkedni. Egyikünk sem lesz soha tökéletes, de ha követed a könyvben leírt elveket, elkerülheted a legégbekiáltóbb hibákat, és többet hozhatsz ki a pénzedből és az életedből.

Hogyan? Minden élőlény, az embert is beleértve, energiafeldolgozó egység. Azért dolgozzuk fel a táplálékot, hogy energiát biztosítsunk testünknek. Az energia feldolgozása nemcsak a földi túlélést teszi lehetővé

számunkra, hanem azt is, hogy potenciálisan teljes életet élünk: ezzel az energiával tudunk mozogni a világban. A mozgás az élet, és ahogy mozgunk, folyamatosan visszajelzéseket kapunk – ami felfedezéshez, csodához, örömhöz vezet, valamint az élet nagy kalandja alatt átélehető sok egyéb élményhez. Amikor már nem vagy képes energiát feldolgozni, halottnak nyilvánítanak, és a kalandod véget ér. Ez a könyv arról szól, hogy a lehető legtöbbet hozd ki ebből a kalandból, mielőtt az véget érne. Mivel az energia feldolgozásának jutalmai az általad választott élmények, logikus, hogy úgy hozhatod ki a legtöbbet az életedből, ha kimaxolod ezeket az életélményeket – különösen a pozitívokat.

Ez a kimaxolási kihívás azonban minden bizonnyal könnyebbnek hangzik, mint amilyen valójában. Ahhoz, hogy a legtöbbet hozd ki az életedből, nem kezdhetsz el bezsákolni minden, a kezed ügyébe kerülő életélményt. Nem, mert a legtöbb élmény pénzbe kerül. (Kezdjük azzal, hogy az életenergiát adó táplálék egészen biztosan nem ingyenes.) Így bár szuper hatékony lenne, ha az összes életenergiádat közvetlenül élményekké alakítanád át, többnyire meg kell tenned a pénzkeresés köztes lépését is. Más szóval az életenergiád legalább egy részét munkára kell fordítanod – majd a fizetésedet felhasználva szerezhetsz élményeket.

Ám amikor a célod az, hogy a lehető legjobban kiteljesedj életed során, egyáltalán nem egyértelmű, hogy életenergiádból mennyit kellene pénzkeresésre fordítanod (és mikor), és mennyit az élményekre. Egyrészt mindenki több fontos szempontból is különböző – egyszerűen rengeteg változót kell figyelembe venni. Így hát összetett optimalizálási problémával állunk szemben. Ezért hasznos egy alkalmazás, amely sok változót képes figyelembe venni, és a szükséges számításokat elvégezve segít összehasonlítani a különféle lehetséges életutakat, megmutatva, melyik út vezet nagyobb beteljesedéshez. Azonban még egy alkalmazás sem képes tökéletesen optimalizálni, mert a legkifinomultabb modell sem tudja teljes mértékben megragadni az emberi élet komplexitását; ráadásul egy alkalmazás eredményei is legfeljebb annyira jók, amennyire a rendelkezésre bocsátott adatok – ezek többsége pedig szintén nem tökéletes. Mégis, szoftverrel vagy anélkül, igenis lehetséges intelligensen gondolkodni ezekről a pénzkeresési és -költési döntésekről. És bár nem tudom

az összes választ – soha nem is fogom –, a korábban említett irányelvekben, több másikkal egyetemben, biztos vagyok. E könyv minden egyes fejezete egy-egy ilyen irányelvet, más szóval „szabályt” magyaráz el, amelyek bölcsőbb döntésekhez vezetnek az értékes életenergia elosztásával kapcsolatban. Sem te, sem én soha nem fogjuk elérni a tökéletességet, de ha ezeket a szabályokat a saját életedre alkalmazod, közelebb kerülhetsz ehhez az optimális ponthoz.

Átfogó célom rávenni téged arra, hogy céltudatosabban és megfontoltabban gondolkodj az életedről, ne pedig egyszerűen csak csináld a dolgokat, ahogy te és mások is oly sokszor teszik. Igen, azt akarom, hogy tervezd meg a jövődet – de soha ne úgy, hogy közben elfelejtsd élvezni a jelent. Mindannyian csak egyszer élhetjük át az élet hullámvasútját. Kezdjünk el gondolkodni azon, hogyan tehetjük ezt az utazást a lehető legizgalmasabbá, legmámorítóbbá és legkielégítőbbé.

Javaslat

- Kezdj el aktívan gondolkodni azon, hogy milyen élményekre vágysz, és hányszor szeretnéd átélni azokat. Az élmények lehetnek nagyok vagy kicsik, ingyenesek vagy drágák, karitatívak vagy hedonisták. Ám mindenképpen gondolkodj el azon, hogy a tartalmas és emlékezetes élmények tekintetében mire vágysz igazán ebben az életben.